

KARTA KURSU

Nazwa	ETYCZNE ASPEKTY SUMIENIA
Nazwa w j. ang.	Ethical aspects of conscience

Koordynator	dr hab. Dariusz Adamczyk, prof. UKEN	Zespół dydaktyczny
		dr hab. Dariusz Adamczyk, prof. UKEN
Punktacja ECTS*	3	

Opis kursu (cele kształcenia):

Celem kursu jest przekazanie studentom pogłębionej wiedzy dotyczącej zagadnień z zakresu teorii sumienia i jego aspektów etycznych, rozpatrywanych zarówno z perspektywy religijnej, jak i poza religijnej. Teoria sumienia będzie analizowana w kontekście mistycyzmu i różnych praktyk ascezy (chrześcijańskich i poza chrześcijańskich).

Warunki wstępne:

Wiedza	Wiedza z zakresu historii filozofii i historii etyki kręgu europejskiego i poza europejskiego
Umiejętności	Umiejętność logicznego myślenia, dyskusowania i analizy tekstów źródłowych
Kursy	Historia etyki I, Historia etyki II

Efekty kształcenia:

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Wiedza	W01.Ma pogłębioną wiedzę na temat teologiczno-filozoficznych teorii sumienia obecnych w kulturze europejskiej i poza europejskiej. Posiada poszerzoną znajomość tradycji mistycznej oraz chrześcijańskich i poza chrześcijańskich praktyk ascetycznych.	K_W01; K_W02
	W02.Zna kontekst historyczny kształtowania się koncepcji etycznych i posiada poszerzoną wiedzę na temat sumienia w światowych religiach.	K_W02; K_W03

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Umiejętności	U01.Potrafi samodzielnie pogłębiać i wykorzystywać wiedzę z zakresu teorii sumienia w praktyce mediatora i negocjatora. Umie w stopniu poszerzonym analizować teksty filozoficzne i na tej podstawie formułować problemy badawcze.	K_U01; K_U02
	U02.Posiada rozwiniętą umiejętność prezentacji (ustnej) oraz argumentacji na rzecz określonych stanowisk w zakresie etycznych aspektów sumienia.	K_U02; K_U04

	Efekt kształcenia dla kursu	Odniesienie do efektów kierunkowych
Kompetencje społeczne	K01. Student poprzez zdobytą wiedzę z teorii sumienia buduje własne stanowisko etyczne. Uznaje znaczenie sumienia oraz jego etycznych aspektów w budowaniu cywilizacji i kultury. K01. Jest krytyczny, potrafi wykorzystać zdobytą wiedzę w sytuacji sporu naukowego i światopoglądowego.	K_K01; K_K02; K_K03

studia stacjonarne

Organizacja												
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	30											

studia niestacjonarne

Organizacja												
Forma zajęć	Wykład (W)	Ćwiczenia w grupach										
		A		K		L		S		P		E
Liczba godzin	20											

Opis metod prowadzenia zajęć – **studia stacjonarne**:

Wykład z elementami dyskusji

Opis metod prowadzenia zajęć – **studia niestacjonarne**:

Wykład z elementami dyskusji

Formy sprawdzania efektów kształcenia – studia stacjonarne:

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Obserwacja studenta
W01								X		X			
W02								X		X			
U01								X		X			
U02								X		X			
K01								X		X			
K02								X		X			
...													

Formy sprawdzania efektów kształcenia – studia niestacjonarne:

	E – learning	Gry dydaktyczne	Ćwiczenia w szkole	Zajęcia terenowe	Praca laboratoryjna	Projekt indywidualny	Projekt grupowy	Udział w dyskusji	Referat	Praca pisemna (esej)	Egzamin ustny	Egzamin pisemny	Obserwacja studenta
W01								X		X			
W02								X		X			
U01								X		X			
U02								X		X			
K01								X		X			
K02								X		X			
...													

studia stacjonarne

Kryteria oceny	Na ocenę składa się: - udział w dyskusji; - złożenie pracy pisemnej (prezentacji) na wskazany temat - stopień opanowania materiału zawartego w lekturach.
----------------	---

studia niestacjonarne

Kryteria oceny	Na ocenę składa się: - udział w dyskusji; - złożenie pracy pisemnej (prezentacji) na wskazany temat - stopień opanowania materiału zawartego w lekturach.
----------------	---

Uwagi	
-------	--

Treści merytoryczne (wykaz tematów):

1. Podstawowe pojęcia: sumienie, synderesis, mistycyzm, asceza.
2. Fenomen sumienia – w kontekście rozwoju życia duchowego.
3. Fenomen sumienia a drogi życia duchowego.
4. Życie duchowe, życie religijne, życie wewnętrzne – w religii chrześcijańskiej i kategoria sumienia.
5. Życie duchowe w Kościele katolickim i kategoria sumienia.
6. Sumienie w kontekście medytacji i kontemplacji.
7. Autonomia sumienia i mistyka w życiu chrześcijańskim.
8. Autonomia sumienia a doświadczenie mistyczne.
9. Dojrzałość sumienia a *logismoi*.
10. Idea sumienia i zasady życia ascetycznego.
11. Funkcjonowanie sumienia – ucieczka od świata a chrześcijański sens ascezy.
12. Funkcjonowanie sumienia a współczesne wypaczenia życia duchowego – próba analizy fenomenologiczno-egzystencjalno-personalistycznej.

Wykaz literatury podstawowej:

- Andrzejuk A., Prasumienie (synderesis) i sumienie (conscientia) w ujęciu świętego Tomasza z Akwinu „Roczniki Teologiczne” (1997) t. XLV, z. 1.
- Bouzyk M.M., *Filozoficzna koncepcja sumienia w ujęciu Mieczysława A. Krąpca*, „Forum Teologiczne” 15 (2014), s. 39-53.
- Być człowiekiem sumienia. Interdyscyplinarny namysł nad fenomenem sumienia*, red. R. Ceglarek, M. Sztaba, C. Chlewiński Z., *Dojrzałość: osobowość, sumienie, religijność*, Poznań 1991.
- Koper D., *Rozpoznawanie myśli jako element ascezy w świetle dzieła „O praktyce ascetycznej” Ewagriusza z Pontu*, „Duchowość w Polsce” 22-23 (2020-2021), s. 127-136.
- O’Leary B., *Ignacy Loyola i mistyka codzienności*, Kraków 2025.
- Rupnik M.I., *Rachunek sumienia i rozeznawanie duchowe*, Kraków 2024.
- Rynkiewicz K., *Filozofia mistyczna czy raczej mistyka filozoficzna? Założenia antropologiczne mistyki i filozofii Karola Wojtyły*, „Kultura i Wartości” (2015) nr 1(11), s. 5-20.

Wykaz literatury uzupełniającej:

- Augustyn J., *Pustka egzystencjalna a leczenie zranionego sumienia*, w: *Jak odkrywać sens ludzkiego życia*, Augustyn, Kraków 1997.
- Bouyer L., *Wprowadzenie do życia duchowego*, Kraków 1982.
- Buddyzm. Wybór tekstów*, oprac. J. Sieradan, Kraków 1987.
- Dalajlama, *Etyka na nowe tysiąclecie*, Warszawa 2000.
- Drozdowicz Z., *Sumienie według oświeceniowych filozofów*, „Ruch Filozoficzny” LXXVI (2020) nr 3, s. 7-23.
- Fenomen sumienia*, red. D. Adamczyk, Kielce 2012.
- Filipczuk M., „Być człowiekiem sumienia” – sumienie widziane od strony procesu rozwoju, „Studia Theologica” 2 (2016).
- Górnicka-Kalinowska J., *Idea sumienia w filozofii moralnej*, Warszawa 1999.
- Jan Paweł II, Encyklika *Veritatis splendor*, Rzym 1993.
- Katechizm Kościoła katolickiego*, Poznań 2001.
- Kondrat K., *Bogactwo światopoglądów religijnych*, Białystok 1999.
- Kongregacja Nauki Wiary, Deklaracja *Dominus Iesus*. O jedyności i powszechności zbawczej Jezusa Chrystusa, Rzym 2000.
- Kowalik Ł., *Co to jest sumienie?*, „Przegląd Filozoficzny – Nowa Seria” 28 (2019) nr 1 (109), s. 69-91.
- Kowalik Ł., *Sumienie i prasumienie w tomizmie i stoicyzmie*, „Przegląd Filozoficzny – Nowa Seria” 28 (2019) nr 1 (109), s. 93-108.
- Krąpiec M.A., *Ludzka wolność i jej granice*, Lublin 2008.
- Lardner C.D., *Mistycyzm w wielkich religiach świata*, Kraków 2011.
- Pismo Święte*.
- Problemy etyczne w tradycjach sześciu religii*, red. P. Morgan, C. Lawton, Warszawa 2007.
- Ricken F., *Filozofia religii*, Kęty 2007.
- Sumienie w świecie wolności*, red. J. Jagiełło, W. Zuziak, Kraków 2007.
- Ślipko T., *Spacerem po etyce*, Kraków 2010.
- Szymik S., *Starotestamentowe judaistyczne i grecko-rzymskie pojęcie sumienia*, „Forum Teologiczne” 15 (2014), s. 11-24.
- Tański M., *Asceza jako jedno z działań transgresyjnych w świetle myśli chrześcijańskiej*, „Annates Academiæ Cracoviensis” Folia 38 „Studia Philosophica III” (2006).
- Tomaszewski J., *Mystyka Newmana*, Kraków 2022.
- Turzyński P., *Antropologia trychotomiczna Orygenesesa*, „Vox Patrum” 35 (2015) t. 63, s. 35-46.
- Vardy P., Grosch P., *Etyka. Poglądy i problemy*, Poznań 2010.
- Waldenfels H., *Fenomen chrześcijaństwa wśród religii świata*, Warszawa 1995.
- Welte B., *Filozofia religii*, Kraków 1996.

Wierusz J., *Chrześcijaństwo*, Warszawa 1988.
 Wierusz J., *Chrześcijaństwo. Średniowiecze. XI-XV w.*, Warszawa 1985.
 Zdybicka Z.J., *Człowiek i religia*, Lublin 2006.
 Zdybicka Z.J., *Religia i religioznawstwo*, Lublin 1992.

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta) – **studia stacjonarne** :

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	30
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	5
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	15
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	25
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	
Ogółem bilans czasu pracy		75
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		3

Bilans godzinowy zgodny z CNPS (Całkowity Nakład Pracy Studenta) – **studia niestacjonarne** :

liczba godzin w kontakcie z prowadzącymi	Wykład	20
	Konwersatorium (ćwiczenia, laboratorium itd.)	
	Pozostałe godziny kontaktu studenta z prowadzącym	5
liczba godzin pracy studenta bez kontaktu z prowadzącymi	Lektura w ramach przygotowania do zajęć	20
	Przygotowanie krótkiej pracy pisemnej lub referatu po zapoznaniu się z niezbędną literaturą przedmiotu	30
	Przygotowanie projektu lub prezentacji na podany temat (praca w grupie)	
	Przygotowanie do egzaminu/zaliczenia	
Ogółem bilans czasu pracy		75
Liczba punktów ECTS w zależności od przyjętego przelicznika		3